

STOCKHOLMSKÄLLAN

När koleraan härjade i Stockholm

Stockholm har flera gånger drabbats av dödliga epidemier. Den senaste var koleraan som återkom vid ett tiotal tillfällen under 1800-talet. Det första utbrottet skedde 1834. Smittan hade funnits i Europa några år och därför var myndigheterna väl förberedda. Hårda karantänregler gällde för fartyg från smittade områden. Speciella sundhetsbyråer hade också inrättats i Stockholms olika församlingar. De hade bland annat till uppgift att skaffa fram sjukhuslokaler. Byggnader med helt andra användningsområden köptes eller hyrdes och inreddes t.ex. värdshuset Clas på hörnet.

Men alla förberedelser hjälpte föga eftersom man ännu inte kände till orsaken till smittan, bakterien *Vibrio cholerae*, som främst spreds genom förorenat vatten men även människor emellan. I sjukjournalerna från Stockholms sjukhus står att läsa om de olika metoder som ansågs hjälpa. Opium, flärderte, senapsdegar, åderlätning eller iskalla bad stoppade dock inte det ofta snabba sjukdomsforloppet.

”Otaliga är berättelserna om de skramlande likvagnarna som körde iväg de döda på nätterna.”

Häftiga diarréer och uttorkning ledde till döden i c:a 50 procent av fallen.

Otaliga är berättelserna om de skramlande likvagnarna som körde iväg de döda på nätterna. Skulle skjutsen stanna vid det egna huset? Det är lätt att föreställa sig ängesten under sömnlösa timmar. Paniken spred sig och med den också diverse konspirationsteorier. Det gick rykten om förgiftade brunnar och om läkare som mördade sina patienter. Att de välbärgade i samhället ville ta död på de mindre bemedlade var en annan förekommande skröna.

Nya begravningsplatser fick inrättas för att alla döda snabbt skulle komma i jorden. Strax öster om Gullmarsplan kan man fortfarande ströva omkring bland kolerans offer. Där finns än

Kolerabulletin för Stockholm den 25 september 1853.

STOCKHOLMS STADSARKIV.

i dag delar av den gamla Lantvärnskyrkogården som användes som begravningsplats för Södermalm.

När år 1834 gick mot sitt slut hade närmare 3700 stockholmare, cirka 4,5 procent av invånarna, dött. Speciellt hårt drabbat var Ladugårdslandet, nuvarande Östermalm. Där dog nästan 8 procent av den mantalsskrivna befolkningen. Dåligt vatten men också en enorm trångboddhet och misär i stadsdelen var säkert en bidragande orsak.

Kolerabakterien identifierades på 1880-talet och därefter upphörde koleraepidemierna i Sverige.

Lena Karlsson

SIUKHUS. Värdshuset Clas på hörnet på Surbrunnsgatan användes som sjukhus under koleraepidemin 1834.

FOTO LARSSONS ATELJÉ 1904. STOCKHOLMS STADSMUSEUM.

Kolerakyrkogården (Lantvärnskyrkogården) vid Gullmarsplan.

FOTO PER SKOGLUND. STOCKHOLMS STADSMUSEUM.

LÄS MER OM DET GAMLA STOCKHOLM PÅ STOCKHOLMSKÄLLAN - WWW.STOCKHOLMSKALLAN.SE

Stil och säkerhet

Formsäkra ditt hem.

Svenska Skydd hjälper privatpersoner i hela landet att skapa en vacker och säker boendemiljö. Våra säkerhetsdörrar anpassas efter originaldörren i fastigheten och det blir tyst, tätt och tryggt. Slutresultatet stämmer väl överrens med fastighetens tids-epok där stil och säkerhet går hand i hand.

Vill du veta mer?

Kontakta oss för ett kostnadsfritt hembesök.

08-562 270 00 | svenskaskydd.se

SVENSKA SKYDD

Adventsljusstaken – en fara för hemmet

Aldrig drabbas vi av så många bränder som under december månad. Och det är så klart adventsljusstaken som bär ansvaret. Därför uppmanar Räddningsverket oss att aldrig lämna tända ljus obevakade, aldrig låta ljusen brinna ner helt och givetvis heller aldrig somna ifrån levande ljus. Ljusstaken är värsta syndaren när det kommer till bränder, på andra plats kommer ljus som ramlat omkull och antänt gardiner.

Guld och silver helt fel i jul

Det går trender i allt, även julklapparnas omslagspapper. Enligt expertisen är matt-metallic rätt nyans i år, samt koppar och brons. Om man dessutom lyckas kombinera dessa kulörer med kräm vita band får man stjärna i kanten. Däremot är guld- och silverfärgade omslagspapper helt fel. Det slår Annica Thorberg fast, Skandinavians enda professionella gift wrap artist.

Din tv blir din bästa miljövän

Klimathotet har nått elektronikbranschen. Och en tydlig trend är att apparaterna drar allt mindre ström. Flera nya tv-apparater har dessutom en in-

byggd intelligens som gör att de anpassar bilden efter ljuset i rummet, vilket minskar strömförbrukningen avsevärt. Under nästa år finns det flera företag som lanserar gigantiska tv-apparater som är så strömsnåla att de inte behöver mer än en solcell för att fungera. Det skriver IDG.

Bara vanligt vatten i klockan

Webbvaruhuset ETC har lanserat en klockserie som drivs av vatten. Enligt ETC krävs bara ett par droppar för att klockorna ska hålla tiden för minst ett halvår framåt. Därefter är det bara att fylla på med nytt – och

så tickar klockorna vidare. Finns i olika färger och utföranden och hittas på sajten varuhuset.etc.se.

Julstjärnans tid är nu

Att julen i första hand är försäljarnas högtid är ingen hemlighet. Aldrig rullar så mycket pengar som under julen. Detta gäller även för blomsterfackhandeln. Årets storsäljare hos floristerna är julstjärnan som av förklarliga skäl upplever en storhetstid varje december. Andra bästsäljande blommor är hyacinten och amaryllisen.

VILKEN STJÄRNA! Varje års ständiga storsäljare i blomaffärerna heter Julstjärna.